

O‘TKIR RESPIRATOR INFEKSIYALAR (ORVI) BILAN KASALLANGAN BOLALARGA PARVARISH

Sa’dullayeva Marjona Husniddin qizi

Xalqaro innavatsion tibbiyot texnikumi Yetakchi o’qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada o‘tkir respirator virusli infeksiyalar (ORVI) bilan kasallangan bolalarga parvarish ko‘rsatishning ilmiy asoslari yoritilgan. Tadqiqotda ORVI ning bolalar organizmiga ta’siri, kasallik kechish xususiyatlari va asoratlari rivojlanish xavfi tahlil qilindi. Parvarishning asosiy tamoyillari — jismoniy tinchlik, optimal mikroiklim yaratish, yetarli suyuqlik ichirish, to‘g‘ri ovqatlantirish, tana haroratini nazorat qilish, burun va nafas yo‘llarini parvarish qilish hamda gigiyena qoidalariga rioya etishning sog‘ayish jarayoniga ijobiy ta’siri aniqlangan. Shuningdek, simptomatik davolash usullari, antibiotiklardan oqilona foydalanish zarurati va xavfli belgilarni erta aniqlash masalalari ko‘rib chiqildi. Tadqiqot natijalari ota-onalarning to‘g‘ri parvarish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi asoratlari sonini kamaytirishini ko‘rsatdi. Maqolada ORVI bilan kasallangan bolalarni uy sharoitida parvarish qilishning tibbiy va profilaktik ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: ORVI, bolalar parvarishi, respirator infeksiya, isitma, yo‘tal, suyuqlik balansi, gigiyena, profilaktika.

Аннотация. В данной статье освещаются научные основы ухода за детьми, больными острыми респираторными вирусными инфекциями (ОРВИ). Проанализировано влияние ОРВИ на детский организм, особенности течения заболевания и риск развития осложнений. Определены основные принципы ухода: обеспечение покоя, создание оптимального микроклимата, достаточное потребление жидкости, рациональное питание, контроль температуры тела, уход за носом и дыхательными путями, соблюдение гигиенических правил. Рассмотрены вопросы симптоматического лечения,

рационального применения антибиотиков и раннего выявления опасных симптомов. Результаты исследования показали, что правильный уход со стороны родителей снижает риск осложнений и ускоряет выздоровление. В статье обосновано медицинское и профилактическое значение домашнего ухода за детьми при ОРВИ.

Ключевые слова: ОРВИ, уход за детьми, респираторная инфекция, лихорадка, кашель, водный баланс, гигиена, профилактика.

Annotation. This article presents the scientific basis of caring for children with acute respiratory viral infections (ARVI). The study analyzes the impact of ARVI on the child's body, clinical features of the disease, and the risk of complications. Key care principles include physical rest, maintaining an optimal indoor microclimate, adequate fluid intake, proper nutrition, body temperature control, nasal and airway care, and hygiene practices. Symptomatic treatment approaches, rational antibiotic use, and early identification of warning signs are also discussed. The findings show that proper parental care significantly reduces complications and accelerates recovery. The article highlights the medical and preventive importance of home care for children with ARVI.

Keywords: ARVI, child care, respiratory infection, fever, cough, fluid balance, hygiene, prevention.

Kirish.

O'tkir respirator virusli infeksiyalar bolalar orasida eng ko'p uchraydigan yuqumli kasalliklar guruhiga kiradi va pediatriya amaliyotida muhim tibbiy-ijtimoiy muammo hisoblanadi. Bolalar organizmining immun tizimi yetarlicha shakllanmaganligi sababli ular virusli infeksiyalarga nisbatan ancha sezgir bo'ladi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar jamoalarda ko'proq muloqotda bo'lishi, gigiyena qoidalariga to'liq rioya qilmasligi hamda sovuq mavsumda yopiq joylarda uzoq vaqt bo'lishi ORVI bilan kasallanish ko'rsatkichlarini oshiradi. O'tkir respirator infeksiyalar qo'zg'atuvchilari qatoriga gripp viruslari, paragripp, adenovirus, rinovirus, respirator-sintsial virus va boshqa ko'plab viruslar kiradi.

Ushbu kasalliklar yuqori nafas yo'llarining shilliq qavatini zararlab, isitma, yo'tal, burun oqishi, tomoq og'rig'i va umumiy holsizlik bilan namoyon bo'ladi. Ko'pchilik hollarda ORVI yengil kechadi, biroq ayrim bolalarda bronxit, pnevmoniya, otit, sinusit kabi asoratlarning rivojlanishi mumkin. Shu sababli bolalarda ORVI paytida to'g'ri parvarish ko'rsatish kasallikning yengil o'tishi, asoratlarning oldini olish va tez sog'ayish uchun muhim ahamiyatga ega[1]. Mazkur tadqiqotning maqsadi ORVI bilan kasallangan bolalarga parvarish ko'rsatishning ilmiy asoslangan tamoyillarini tahlil qilish, samarali parvarish usullarini aniqlash va ularning sog'ayish jarayoniga ta'sirini baholashdan iborat.

Metodlar.

Tadqiqot metodologiyasi ilmiy adabiyotlar tahlili, klinik kuzatuvlar, pediatriya amaliyotidagi tajribalarni umumlashtirish hamda parvarish choralarining natijalarini qiyosiy o'rganishga asoslandi. Turli yosh guruhlariga mansub ORVI bilan kasallangan bolalarning kasallik kechishi, parvarish sharoitlari, simptomatik davolash usullari va sog'ayish muddati o'rganildi. Shuningdek, uy sharoitida va statsionar sharoitda parvarish ko'rsatilgan bolalar holati solishtirildi. Bolalarning tana harorati, nafas olish tezligi, yo'tal intensivligi, ishtaha va suyuqlik qabul qilish ko'rsatkichlari dinamik kuzatildi. Olingan ma'lumotlar asosida parvarish choralarining samaradorligi baholandi[2].

Natijalar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ORVI bilan kasallangan bolalarga to'g'ri parvarish ko'rsatish kasallikning davomiyligini qisqartiradi va asoratlarning xavfini kamaytiradi. Birinchi navbatda, bolaga jismoniy tinchlik yaratish muhim ahamiyatga ega. Isitma va umumiy holsizlik paytida organizm energiyani infeksiyaga qarshi kurashga yo'naltiradi, shuning uchun ortiqcha jismoniy zo'riqish tavsiya etilmaydi. Bemor bola iliq, yaxshi shamollatiladigan xonada joylashtirilishi lozim. Xonadagi havo namligi va harorati me'yoriy bo'lishi nafas yo'llari shilliq qavatining qurib qolishining oldini oladi va yo'talni yengillashtiradi[4].

Suyuqlik ichish ORVI paytida parvarishning eng muhim elementlaridan biridir. Isitma vaqtida organizm suyuqlikni ko'p yo'qotadi, bu esa suvsizlanish xavfini keltirib chiqaradi. Iliq choy, kompot, sho'rva va suv kabi ichimliklar organizmdagi suyuqlik muvozanatini tiklaydi, toksinlarning chiqarilishiga yordam beradi va balg'amni suyultiradi. Tadqiqot natijalari ko'rsatdiki, yetarli suyuqlik qabul qilgan bolalarda yo'tal va umumiy intoksikatsiya belgilari tezroq kamaygan.

Oziqlantirish masalasi ham muhim o'rin tutadi. Kasallik davrida bolada ishtaha pasayishi tabiiy holat bo'lsa-da, yengil hazm bo'ladigan, vitaminlarga boy taomlar taklif etilishi kerak. Meva-sabzavotlar, sho'rvalar, sut mahsulotlari immun tizimini qo'llab-quvvatlaydi. Majburlab ovqatlantirish tavsiya etilmaydi, biroq tez-tez ozdan ovqat berish foydali hisoblanadi.

Tana haroratini nazorat qilish ORVI bilan kasallangan bolaga parvarishning muhim jihatlaridan biridir. $38-38,5^{\circ}\text{C}$ gacha bo'lgan isitma organizmning himoya reaksiyasi bo'lib, viruslarga qarshi kurashni kuchaytiradi. Biroq harorat yuqori ko'tarilganda yoki bola holsiz bo'lsa, shifokor tavsiyasi bilan isitma tushiruvchi vositalar qo'llanadi. Tana haroratini tushirishda dori vositalaridan tashqari, iliq suv bilan artish, ortiqcha kiyimlarni yechish kabi fizik usullar ham qo'llanilishi mumkin.

Burun bitishi va oqishi bolalarda nafas olishni qiyinlashtiradi, ayniqsa emizikli chaqaloqlarda bu ovqatlanish jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli burunni fiziologik eritmalar bilan yuvish, xonani namlantirish va kerak bo'lsa, shifokor tavsiyasi bilan tomchilar qo'llash muhim. Tadqiqot davomida burun yo'llari tozalangan bolalarda nafas olish yengillashtirildi va uyqu sifati yaxshilangani kuzatildi[3].

Yo'tal ORVI ning asosiy simptomlaridan biri bo'lib, u nafas yo'llarini tozalashga qaratilgan himoya refleksi hisoblanadi. Yo'talni to'liq to'xtatish emas, balki balg'am ajralishini yengillashtirish maqsadga muvofiqdir. Iliq ichimliklar, nam havo va shifokor tavsiya etgan balg'am ko'chiruvchi vositalar bu borada samarali bo'ladi. Antibiotiklar virusli infeksiyalarda foyda bermasligi va faqat bakterial

asorotlar rivojlanganda shifokor ko'rsatmasi bilan qo'llanishi kerakligi tadqiqot davomida alohida ta'kidlandi.

ORVI bilan kasallangan bolani kuzatish jarayonida xavfli belgilarni erta aniqlash muhim. Nafas qisilishi, tez-tez va og'ir yo'tal, ko'krak qafasida tortilish, qusish, talvasalar, bola holatining keskin yomonlashuvi shoshilinch tibbiy yordam talab etadi. Tadqiqot natijalari ko'rsatdiki, ota-onalarga kasallik belgilari va xavfli simptomlar haqida tushuntirish berilgan holatlarda asorotlar kech aniqlanishi kamroq kuzatilgan[5].

Gigiyenik parvarish ham sog'ayish jarayonida muhim ahamiyatga ega. Bolaning terisini toza saqlash, kiyimlarini tez-tez almashtirish, idish-tovoqlarni alohida tutish infeksiyaning boshqa oila a'zolariga tarqalishini kamaytiradi. Xonani muntazam shamollatish va nam tozalash viruslar konsentratsiyasini kamaytiradi.

Muhokama.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, ORVI bilan kasallangan bolalarga parvarish ko'rsatishda ota-onalarning bilim va ko'nikmalari muhim rol o'ynaydi. Ko'plab hollarda noto'g'ri parvarish — bolani ortiqcha o'rash, suyuqlik bermaslik, shifokor tavsiyasisiz dori qo'llash — kasallik kechishini og'irlashtiradi. Shu bois tibbiyot xodimlari tomonidan profilaktik suhbatlar va maslahatlar o'tkazish katta ahamiyatga ega.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, ORVI bilan kasallangan bolalarga to'g'ri parvarish ko'rsatish kasallikning yengil va asoratsiz o'tishini ta'minlaydi. Suyuqlik ichirish, jismoniy tinchlik, xonani shamollatish, tana haroratini nazorat qilish, burun va nafas yo'llarini parvarish qilish hamda gigiyena qoidalariga rioya etish sog'ayish jarayonini tezlashtiradi. Ota-onalarning xabardorligini oshirish va shifokor tavsiyalariga rioya qilish bolalar salomatligini saqlashda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Yusupova M.A. Tibbiy mikrobiologiya. Toshkent, 2021.
2. Jalilov U.J. Infeksion kasalliklarda hamshiralik parvarishi. Toshkent, 2022.

3. Raximov Sh.T. Virusli kasalliklar. Toshkent, 2020.
4. Nurmatova L.B. Nafas yo'llari kasalliklari. Toshkent, 2019.
5. Tursunov A.K. Bolalar salomatligi va profilaktika. Toshkent, 2021.